

เวทีแลกเปลี่ยนทางวิชาการเรื่อง

“มุสลิมและกระแสอิสลามในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้”

จัดโดย ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมกับ วารสารธรรมศาสตร์และกองบริหารการวิจัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วันที่ 13 กันยายน 2557

ณ "ห้องประชุมชั้น 4 อาคารปฏิบัติการ" คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

หัวข้อที่ 2 “อิสลามกับเพศสภาพ”

1. อิสลาม กับสมัชชานิยมในภาพยนตร์อินโดนีเซียหลังยุคระเบียบใหม่ โดย ฟิลิม กาวัน

“ตัวละครของผู้หญิงแสดงพฤติกรรมที่ผู้ชายมักปฏิบัติ ทั้งสูบบุหรี่และแอบไปทำการคุมกำเนิด มีความสัมพันธ์กับใครตามความพอใจ ไม่ใช่แค่การเป็นภรรยาที่มีหน้าที่เพียงแค่อุปถัมภ์รับใช้สามี”

นำเสนอมุมมองการศึกษาภาพยนตร์ในยุคปัจจุบันที่ท้าทายความเชื่อดั้งเดิมและนำเสนอเชิงวิพากษ์สังคมชายเป็นใหญ่ในสังคมอินโดนีเซีย เช่น การมีภรรยาหลายคนตามกฎหมายสมรส และตามหลักศาสนาอิสลาม แต่ในภาพยนตร์เรื่อง *Berbagi Suami*: ผู้หญิงกับทางที่ (ไม่ได้) เลือก เพื่อใช้สามีร่วมกัน กลับสะท้อนภาพสิทธิของผู้หญิงขึ้นมาใหม่ที่ไม่ยอมสยบยอมอยู่ใต้อำนาจวัฒนธรรมอิสลามอย่างที่เรารู้จักกัน นอกจากตัวละครผู้หญิงจะเลือกเส้นทางชีวิต การแสดงออกทางเพศ และเนื้อตัวร่างกายตามความพึงพอใจเหมือนสิทธิพื้นฐานของความเป็นมนุษย์แล้ว ยัง *“ก้าวกฏ ล้มระบบความหมายแบบชายเป็นใหญ่ลงอย่างเงียบๆไม่ว่าระบบนั้นจะสังกัดอยู่ในกรอบความคิดของศาสนาอะไรก็ตาม”*

ติดตามอ่านรายละเอียดเพิ่มเติม <http://blogazine.in.th/blogs/film-kawan/post/3705>

2. ห้องที่แยกเฉพาะเพื่อเข้าถึงพระเจ้า: เส้นแบ่งทางเพศในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์และความเป็นศาสนิกในด้านอารมณ์ความรู้สึกของผู้หญิงมุสลิมพม่าในคำของผู้สืบทอด โดย สมภักดิ์ กอเซ็ม

“ผู้ชายเป็นหัว ผู้หญิงเป็นคอ”

ผู้วิจัยพบว่า ภายในมัสยิดที่ศูนย์พักพิงชั่วคราวบ้านแม่หละ ตำบลแม่หละ อำเภอกำสองยางจังหวัดตาก ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ใช้ในการปฏิบัติละหมาดที่ชาวมุสลิมทุกคนต้องปฏิบัตินั้น ส่วนใหญ่มีแต่ผู้ชายเส้นแบ่งทางเพศในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ในขณะที่ผู้ชายสามารถเข้าถึงพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ แต่ผู้หญิงถูกมองว่าควรจะปฏิบัติอยู่ที่บ้าน

“ผู้หญิงไม่ไปละหมาดที่มัสยิด พวกเธอควรต้องอ่านคำที่รอัลกุรอ่านที่บ้านถึงจะเหมาะสม” โดยอ้างเหตุผลว่า เมื่อไปอยู่ในพื้นที่มัสยิด ผู้หญิงจะมีจิตผูกพัน ห่วง กังวลกับต่างๆ นานา เช่น ลูกและยังอาจจะส่งผลให้ผู้ชายเสียสมาธิตามไปด้วย

“ผู้ชายเป็นหัว ผู้หญิงเป็นคอ” จากคำกล่าวนี้ ผู้หญิงได้นิยามใหม่่ว่า หัวยอมอยู่ใต้การควบคุมของคอ จนมีการเรียกร้องพื้นที่ของผู้หญิงผ่านการสร้างพื้นที่ขึ้นใหม่ในพื้นที่สาธารณะ เช่น ตลาด ร้านขายของ จึงเป็นพื้นที่ที่ผู้หญิงสามารถควบคุมในเรื่องปากท้องที่สำคัญในการดำรงชีวิต ขณะเดียวกันภายในศูนย์พักพิง ซึ่งประกอบด้วยชาติพันธุ์ที่หลากหลายอยู่รวมกัน การที่ผู้หญิงมีพื้นที่ดังกล่าวไว้ปฏิบัติสัจธรรม แลกเปลี่ยน ยังเป็นการสลายเส้นแบ่งแยกทางชาติพันธุ์ได้อีกด้วย

3. กฎหมายชารีอะห์กับผู้หญิงในอาเจะ โดยอรอนงค์ ทิพย์พิมล

“ผู้หญิงถูกกันออกไปจากระบบการร่างกฎหมายชารีอะห์นี้ และเมื่อกฎหมายชารีอะห์ถูกบังคับใช้ ผู้หญิงในอาเจะก็กลายเป็นชายขอบของชายขอบอีกทีหนึ่ง”

ผู้หญิงอาเจะเป็นชายขอบของรัฐ การประกาศใช้กฎหมายชารีอะห์ที่อาเจะนั้นผูกโยงกับการสร้างรัฐชาติของอินโดนีเซีย ซึ่งพื้นที่อย่างอาเจะถูกทำให้เป็นพื้นที่ชายขอบ โดยกฎหมายชารีอะห์ถูกใช้เป็นเครื่องมือต่อรองทางการเมืองของผู้ชายกับรัฐทั้งในระดับท้องถิ่น และที่จาการ์ตา ขณะที่ผู้หญิงอาเจะถูกกีดกันออกจากการเมืองไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดและในกระบวนการร่างกฎหมายชารีอะห์เมื่อกฎหมายชารีอะห์ถูกบังคับใช้ผู้หญิงได้ถูกวางบทบาทให้เป็นแม่และเมียที่ดีต้องรักษาศีลธรรมจารีตอันดีงาม เป็นเสาหลักของชาติ นอกจากนี้ผู้หญิงอาเจะยังเป็นชายขอบของกลุ่มนักพัฒนาเอกชนที่เคลื่อนไหว เรียกร้องเรื่องสิทธิมนุษยชน แต่ในประเด็นผู้ได้รับผลกระทบจากกฎหมายชารีอะห์ กลับไม่ได้รับความสำคัญ เพราะนักเคลื่อนไหวส่วนใหญ่กลับเห็นด้วยกับการประพฤติดังกฎหมายชารีอะห์และท้ายที่สุดผู้หญิงอาเจะยังตกเป็นชายขอบของความรู้ความเข้าใจ เพราะทุกคนยังมองว่ากฎหมายชารีอะห์มีบทลงโทษหนัก ซึ่งเป็นเพียงสิ่งที่สื่อเลือกหยิบมานำเสนอ และคนก็ติดกับดักนั้น ดังนั้น ผู้หญิงในอาเจะจึงกลายเป็นชายขอบของชายขอบอีกทีหนึ่ง

